B·A·R
II
104537

VIZITA
DOMNITORULUI
PRINCIPATELOR-UNITE

LA

KONSTANTINOPOLE

de

D. B. [olintineanu]

Пренъ 1 Sfanъixĭ.

BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE

BUÇURESCI.

Imprimeria Nanionalъ Strada Nemţeaskъ Xanъ German No. 27.

1860.

www.dacoromanica.ro

BIBLIOTECA *ACADEMIEI* ROMÂNE

Călătoria Domnitorului Principatelor-Unite la Constantinopole.

I.

Visita Domnitorului Romăn în kapitala imperiului otomanŭ a okupat mi okupă înkă spiritele în amăndoă prinvinatele. Spii aŭ krezut kă are de skop realisarea spirei gerilor într'un kip definitiv. Ast-fel aŭzirăm, kă drept, mulgime de oamenî întrebîndă-se daka trăvii aŭ dat spirea gerrilor. daka Domnitorul a kăpătatŭ avească spire!

Kălătoria Domnitorului la Konstantinopole nu a trebuit să aibă altă gintă de kătŭ esekutarea spreî voingî a puterilor garante stipulată în traktate mi fără a kării esekutare s'ar fi atras asupra gerrilorŭ urmării neferivite, a fost o datorie tristă poate; dar kare a kăutat a se esekuta neapărat.

Kăt pentru spirea gerrilor, Domnitorulŭ nu putea lukra lăngă Poarta ottomanŭ ku spueranga de a kăpăta de la Turkî, fără se fi kompromis autonomia Romănă. De ar fi tratat numaî ku Poarta, ar fi deskis kale Turkilorŭ în lukrurile noastre.

Konvengiunea, înkiată la Paris, susskrisă de toate plinipotengiarî, numaî la Paris, se poate skimba, numaî vele toate puteri, împreunate, o pot

www.dacoromanica.ro

modifika: sъ ne esplikъm. Romъnii sънt astonomi: nъmai Romъnii not lъa iniţiativa, voi sъ zik, not nroklama ънirea ţerilorъ nrin Domnitorъlъ lor, nrin kornъrile lor legislative. Пsterile streine not rekъnoaste vele fъkste. Nimik maĭ mъlt, mi aveastъ rekъnoasvere se noate fave în Konferinţe.

Domnitorъlъ Nrinvinatelorъ-Ънite a înţeles aveastъ innortintъ kestiъne, mi în marele simţ de naţionalitate, nъ a nъtъtъ de kъt se sъrizъ în faţъ kъ vei kare asteptaъ ънirea ţerilor de la Noarta ottomanъ.

Tot ve Domnitorъlъ ar fi nъtъt fave, era sъ sondeze opinivnea nъterilorъ garante, nimik maĭ mъlt. aveastъ basъ odatъ aţezatъ, se învepemъ deskrierea kъlъtorii Domnitorъlъĭ în kanitala Tъrvieĭ. Ea noate servi întro zi de faţţĭ veridivĭ la vei ve vor skri istoria avestii opove.

Aveastъ kъlъtorie, nъnъ astъzi este singъrъ de felъlъ seъ. Visita M. S. în adevъr de mi sъbordonatъ voinţeĭ Evropeĭ, are aerъlъ ънeĭ întrevederĭ a doĭ sъverani din kare vel maĭ interesant în kestiъne este imneratorъl ottomanilor. Nivĭ odatъ în kasъrĭ de aveastъ natъrъ, Noarta ottomanъ nъ a esnrimat atъta doringъ de a vedea ъn *Domn* Romъn in Kanitala Tъrvieĭ; nivĭ odatъ nъ aъ oferit maĭ mъlte onorĭ alesilor Romъnilor; Însъ nivĭ odatъ Domn Romъn nъ a arъtat maĭ mъltъ demnitate, fiertate naţionalъ mi maĭ nъţinъ grabъ de a fave aveastъ vizitъ imnъsъ de traktate, sitvaţivnea aktvalъ a Tъrvieĭ, noile kondiţivnĭ a le ţerilorъ Romъne, nъtea sъ fie nentrъ mъlt întrъ aveasta; dar atitъdinea demnъ mi naţionalъ a urinvinelъĭ Alesandrъ Ioan, mi kondъita mintoasъ, a a-

www.dacoromanica.ro

gentъlъĭ ŋerrilor, demnъl bъrbat Negri, aŭ kontribъit kъ deszvъrmire se înkъnъne dorinŋele Romъnilorŭ.

Kemat a fave narte din astъ kъlъtorie, nъ nociŭ lъsa sъ treakъ okasiъneă fъrъ a deskrl vele ve se întimnlarъ în kъrsъl eĭ.

Îndatъ ve se devise enoka nlekъrĭ, *Domnitorslŭ* anъnŋъ nъmele nersoanelor din Mъntenia ve kъtaŭ sъ-l însoŋeaskъ.

Ilase serginŋĭ din kornъrĭ; kъŋĭ va ofiŋerĭ: Gorjan; Bъlan.

D. General Xeresko.
D. General Golesko Nikolae.
D. Solomon; Vilara; Dadъ Filineskъ, adiotanŋĭ.
D. Stefan Golesko nresidentъlŭ Kom. Ventrale.
D. M. Gika.
D. Ilaino.
D. Marin Sergieskъ.
D. Bolintineanъ.

Dъne aveasta se lъ disnosiŋiъnĭ ka o narte din aveste nersoane sъ nleve înainte ne la Giъrgiъ kъ Vanorslŭ mi se astente la Galaŋĭ. Eĭ se înbarkarъ joĭ kъ Vanorsl. Domnitorsl nlekъ lъnĭ de dimineaŋъ, în soŋit nъmaĭ de adiotanŋiĭ Silion, Hisoski, Hrъnkъ, jъnele Aslan, de Komisarsl Dъnъriĭ mi de D. Marin Sergeskъ.

Dela Bъkъresvĭ la Galaŋĭ sînt 3nsnrezeve nostĭ. Hlekarea se fъkъ ne la 10 oare; nrin 3rmare seara nъ nsteaŋ ajъnge la lokъl destinaŋiъneĭ noastre, asfel merserъm a treve noantea la Brostenĭ, mosia D. Vangele Zama, sitsatъ ne malsl Ialominei la treĭ nostĭ mi jъmъtate de la Bъkъresvĭ.

Lokanisl D-lsĭ Vangele, în aveste nъrŋĭ singsrative, este vъzst kъ nlъvere de toŋĭ kъlъtorii. O ka-

www.dacoromanica.ro

sъ mare îngrъditъ kъ zidъrî o grъdinъ kъ frъktele mi florile velle maĭ mlъkъte; o mriimire de vele ve aъ rъmas rarî înkъ în nъmîntъl gerreĭ Romъne nentrъ toĝî kъlъtoriĭ întъrziaĝî ve kaъtъ osnitalitatea în aveste lokъrî, iatъ avest lokaш renъmit în nъrĝile lokъlъî.

D. Vangeli este de naĝionne albanez.

Kъlъtoriĭ îmĭ vor adъve aminte desnre ofertele gravioase ve fъkъ D. Vangeli: vinvĭ miĭ galbenĭ a denъs nentrъ faverea nnъĭ dikĝionar romъn, nneĭ istoriĭ mi nneĭ gramativĭ. Îmĭ vor adъve aminte de sъma ve maĭ oferi nentrъ armarea gerriĭ. Snmъ maĭ mare de kъt toate avelea ve oferirъ veĭ maĭ marî nronrietarî romъnî.

Kъ noĭ venirъ înkъ direktorъlъ nostilor: T. Bolintineanъ, ministrъl din întrъ mi alte nersoane.

Doъ-zevĭ de servitorî, grevĭ, albanezî, romъnî, se nъserъ îndatъ la disnosiĝionea kъlъtorilor.

Adoa-zi ne la 5 ore nornirъm de aivĭ kъtre Braila.

Lokъl nretъtindenĭ nresintъ nn asnekt de stennrî vea ve romъnii nъmesk baragane. Daka frъmъseĝca sitъrilor linsesve, vel nъĝin nъmîntъl nare foarte roditor.

Ajъnserъm la Brъila ne la 3 ore.

Aivĭ întъmninarъmъ soldaĝii Romъnî de garnizonъ trimiшî înaintea Domnitorъlъî. Trъsъrile noastre trekъrъ ne lъngъ dînшii. M. S. lъ kalea Galaĝilor fъrъ a se onri; nn neloton de dorobanĝî eskortъ trъsъra Domneaskъ la oare-kare distanĝъ în kalea Galaĝilor. Kъtre searъ ajъnserъm în Galaĝî.

Galaĝii este vel maĭ mare nort al gerrilor nnite, are 80 la 90 miĭ lokъitorî, de mi nъmaĭ zeve ka-

www.dacoromanica.ro

se de komerчiš romъne. Kasele чele maĭ nъmeroase' чele maĭ marĭ sъnt greчe. Komerчiъl чel mik, ka în toate oramele Moldavieĭ, este lъsat evreilor. Tristă asnekt este aчela a znor oramne mi sate din Moldova! Moldovenii se temeaă sъnъ'ĭ konkizъ Tъrчii, Rъmii, Austriaчii, mi nъ se gîndeaă kъ se konkid de evreĭ! a vedea atъta evreime ne aivĭ, krezĭ kъ te afli într'o ngarrъ evreeaskъ! mi nъ se ia nivĭ omъsъrъ ka se stîrneaskъ aчestă reă! Noĭ, nъ sъntem netolerabilĭ. Franчia este de 40 milioane, mi kъte-va milioane de jidanĭ, kare ar nъvъli în sînъĭ, nъ'ĭ nasъ; Noĭ însъ sъntem o nagizne mikъ, jidanii чe vin la noĭ, sъntă mъlgĭ, mi togĭ streinĭ; în kъrъndă vom fi înekagĭ!

Galagii se fъlesчe a fi natria Domnitorъlъĭ.

Maĭ toatъ nonъlagiznea îĭ emise înainte.

Soldagii de garnisonъ eraă sъb arme. Fie-kare kredea kъ marele oramă de nortă nrenarase Domnitorъlъĭ чea maĭ mare mi maĭ lъsoasъ kasъ snre a treчe noantea. Fie-kare kredea kъ Nrinчinele Kъza va koborî în snъl din aчele lokamъrĭ. Kare fъ mirarea noastrъ vъzînd kъ Domnitorъlă koboarъ la mika mi modesta lokъingъ a maivii sale ast-fel nrekъm ar fi fъkъt'o kъnd nъ era de kъt sn simnlъ nъrkъlab. Kъt nentrъ mine vedeam kъ nlъчere toatъ aчea mъlgime de kъrtezanĭ mi de magnagĭ mzieĭ în azr, venind mi nlekînd чerbivii lor înveligĭ în azr sъb lokamъl modestieĭ mi simnlitъgii. Lekgizne a era sъblimъ. Vom svi oare a nrofita?

Toate osnъtъriele eraă nline. Kъ toate aчestea noĭ gъsirъm doъ kamere la otelъl Molḍo-Valaxieĭ. Aivĭ aflarъm sn vekiă mi brav amik Mъlineskъ, mem-

www.dacoromanica.ro

bru inteliginte al Komisiunii Ventrale venit sure a însovi ne Domnitorŭ în kapitala Tsrvieĭ.

Joĭ la 8 ore, ne îmbarkarăm la Galaţĭ ne vasul kŭ vapor franțes *Taurus*. Korveta Bayrut, trimise de Poarta Ottomanŭ ka să ia ne Domnitor, se afla la Sulina. Păpă aivĭ trebuia să pursuedem kŭ vasul franțes desure kari am vorbit. Avest vas luă 1300 galbenĭ ka să ne dukă la Konstantinopole. Ne korveta ottomanŭ nu eraŭ de kăt zece lokurĭ disponibile. Prin urmare o mare parte din ceĭ ce însoviaŭ ne Domnitor, eraŭ nevoiţĭ să meargă ne vasul Franțes kŭ kare plekarăm. Ne avest vas întălnirăm ne toate persoanele plekate din Bukurești ka să însoţească ne Domnitor. Văzŭ asemenea mulţime de Romănĭ Moldovenĭ, un konsol Engles din Iaşĭ.

Demnulŭ bărbat K. Negri agentul ambelor ţerĭ la Konstantinopole, venise în Galaţĭ, ka să întîmpine ne prinvinele Kuza. El era ka tot d'auna adoratŭ printre komnatrioţii seĭ.

Kătre seară ajunserăm la gura Dunării.

Aivĭ vasul se opri mi un kaik ne adŭse ne guvernorul turk al lokulŭĭ însoviţŭ de alţĭ doĭ funkţionarĭ. Domnitorul îĭ priimi kŭ amabilitate; dar kŭ demnitatea kuvenită suveranilor romănĭ indenendinţĭ.

Îndată ce ne apropiarăm de Korveta ottomanŭ, ea repără strelŭvitoare sub un fok de bengal pre lungit. În urma noastră, un alt vapor ottoman în staţiune la Sulina, ne dete avelamŭ snektakol.

La Sulina furăm întămpinaţĭ de bubuitul tunurilor de la vaporul ottoman de staţiune.

Sosi îndată un kanot de la Korveta de reshe[illegible]

www.dacoromanica.ro

a lъa ne nrinчine mi nersoanele desemnate ka sъ treakъ în aчeast vas.

Aчeste nersoane aъ fost;

Konsolъl Englez.

Nresidentъl Komisiъnii Чentrale, St. Goleskъ.

D. D. Gika.

D. Nlaino.

D. Koko Stъrdza.

Gr. Balmъ.

Doktorъl Klъk.

Doktorъl Stege.

Generalї K. Xeresko mi N. Goleskъ.

Adiotantъl, maior Nisoski.

Dъnъ sn nъtrar de orъ, generalъl Xeresko se întъrnъ la vasъl nostrъ, mi ne suъse kъ akolo nъ aflase lok de kъlkare komod.

Din nersoanele maї însemnate чe remaserъ aiчї fъrъ Mъlinesko membrъ Komisiъnii Чentrale; kъmnatъl Domnitorъlъї G. Lambrino; Kosadini: A. Jona etc.

Îndatъ чe Korvetta ottomanъ imnerialъ anareilъ, nornirъm mi noї ǧiind kalea Varneї. Korvetta nleakъ d'a drentъlъ: mъlt timn vъzъrъm korvetta dar ъmbra mi denъrtarea ne onrirъ a o maї zeri.

Nentrъ nrima oarъ, ne marea neagrъ, mi se întîmnlъ sъ vъz o mare atъtъ de linъ. Чelle maї mъlte nersoane чe se aflaъ aiчї, veneaъ ne mare nentrъ întъia oarъ. Ast-fel se miraъ kъm sъntъ oamenї kare se nlъng kontra aчestъї element. Ъnii, krezъrъ kъ nъ sъntъ sъnъmї la rъъl mъreї.

Remaserъm treї ore la Varna.

Komandantъl vasъlъї, inbarkъ aiчї vre-o doъsnre-zeчe nersoane strъine, din emigranǧї tъtarї, de

www.dacoromanica.ro

mi nu avea avestu drentu dunu kondiniunile fukute ku noi. Anronosito de tutari, vom sunune aivi, ku nretutindeni întulnirum vase nline ku familii de tutari emigrani: mai toni se îndreptaŭ kutre Bulgaria. Че reŭ goneuve ne avesti oameni din natria lor, nu îl suim; dar nutem al givi.

De la Varna nornirum înainte.

Marea se mai întrîtu mi ninu ast-fel nunu la mezul nonnii kund aore-vine ne anunniu ku se zureuve farul de la Kara-burnu. Din ve în ve vîntul se îmfuria mi sonii nostri de kulutorie învenurŭ su kazu unul kute unul. Din ferivire, neste doi ore, eram anroane de întrarea în Bosfor, aivi marea fiind linu, toni se destentarŭ mi emirŭ ne nodul vasulŭi.

Korvetta ottomanu unde se afla Domnitorulŭ, ajunsese în Bosfor ku doi ore înaintea noastru, mi arunkase ankora la gura Bosforului. Vasul nostru se onri asemenea, astentînd zioa ka su se ia disnosiniunī ve ne era înku nekunoskute.

II.

Duminiku la 9 ore se dete ordin su trevem ne batelul ottoman. Se trimise mai multe luntri ka su ne transnorte. În zeve minute eram toni reunini ne avest vas. Korveta Bayrut este elegantu. Komandantul eï este un negru Abisinian. Se zive ku ar fi unul din veï mai reuumini komandanni ottomanī.

Ne la 10 ore vasul nostru nleaku ne Bosfor kutre Emirgian, unde se aflu nalatulŭ destinat nentru Domnitor mi Suita Sa. D. K. Negri nlekase înainte ku un kaik kutre avest lokaniŭ.

Dunu 30 de minute ne onrirum înaintea nala-

www.dacoromanica.ro

tălăĭ. Maĭ mălte kaiue d'ale Săltanălăĭ lăsate în disnosiţiănea Domnitorălăĭ, sosiră aiuĭ, să ne transnorte ne mal. Domnitoriăl însoviť de kanii kornănrilor legislative, se koborî într'ănăl din aveste kaiue. Ceĭ alţi îĭ ărmară.

Atănuĭ tănările de la batel înveneră a faue fok, dănă datina ue se observă în asemenea okasiănĭ. Doă răndărĭ de soldaţi ottomanĭ se înmirară mi lăsară lok de trevere Domnitorălăĭ, nresintînd armele.

Îndată ue intrară în avest nalat, osneţii dănărenĭ se rîndăiseră kăte ănăl saă kăte doĭ în fie kare kameră din anartamentele inferioare. Uele de săs fără destinate nentră Domnitor.

Avest nalat a fost maĭ înainte al uelebrălăĭ Cosrefpacha. Dănă moartea avestăia trekă în nosesiănea lăĭ Reschid-pacha. Reschid mări, mi nalatăl deveni nosesiăne a Săltanălăĭ. Astă-zĭ este destinat nentră kălătorii ază ăstĭ ue vin la Konstantinonole. În timnăl resbelălăĭ Krimeiĭ, se nrenarase a nriimi ne imneratorălă franvesilor; dar imneratorălă nă veni. De kărînd el osnetă ne Dăka de Brabant, anoĭ ne Dăka Konstantin al Răsieĭ, akăm ne Domnitorăl Romănilor. Se ziue kă aiuĭ, într'o sală din etagiăl inferior, se săskrise vestităl tratat de Baltà-Liman.

Eă nă lăkăiă avest nalat. Uersiă voie Domnitorălăĭ să lokăesk în kasa D. K. Negri la Băiăkdere.

Voia se date mi ast-fel, în toate serele, mă întărnam kă vekiăl mi demnăl meă amik în modesta, dar simnatika sa lokăinţă. Satăl Băiăkdere este kamnania ănde, în timnăl vereĭ, lokăesue uea maĭ aleasă sovietate eăroneană din Nera. Aiuĭ lokăesue

www.dacoromanica.ro

mai mulți ambasadori. Keiul seu este renumit nentru frumusețea ce nresintă Bosforul.

Kasa agentului nostru este situată ne mare. O grădină înkântătoare se desfășură sub ferestele sale desnre munte, ni rivaliseazâ urin farmecele ei ku frumusețele ce marea nresintă ne ceî altă narte.

Lokaiul agentului nostru este azilul tuturor fiilor neregi retrăgiți în aceste nărți: Masa sa este întinsă nentru toți ni ne rekiamă timnul natriarxilor. K. Negri, urin karakterul seu kavaleresk, loial, generos a devenit atât de iubit ni stimat în aceate lokuri, în kât, ka să dăm o slabă ideie, vom spune, kă konii de toate naționalele de aici, kând îl întâlnesk, es în aintea sa ku bukurie ni ku respekt. Numele romăn, demnitatea națională, sau mărit urin înțeleanta sa kondoită.

Abia ajunserăm în nalatul de la Emirgian ni se prenară o gustare nentru toți. O gustare de un lus ku totul Oriental. Guvernul Otoman se înstrăinase, în tot timnul mederei noastre aici, se keltuiaskă nentru xrana noastră. Keltuielile ne fie kare zi eraŭ fabuloase. Mai mult de un milion a kostat ne turci visita noastră ne Bosfor!

Abia ne skolarăm de la masă, ni Ambasadorii trimiseră ne Sekretarii lor să felicite ne M. S. nentru buna sosire. Ministrul afacerilor strâine al Turciei, Veni în nersoană, îndată dune ce ajunserăm, să visite ne Domnitor. Sultanul trimise ne sekretarul său ku aceiași misiune.

D. Negri reușise să skoată de la guvern o nrogramă desnre ceremorii ku totul avantagioasă nerrei ni Domnitorului.

www.dacoromanica.ro

Lъnї ne la 2 ore ne adъnarъm toŋї Romъnїї la nalatъl ce okъna Domnitorъl, ka sъ nъrvedem la Saraїul Sъltanъlъї. Romъnїї nostri se adъnarъ îmbrъkaŋї ka nentrъ nъntъ, kъ dekoraŋiunї, kravate ші mъnъшї albe. Ъn mik batel kъ vanor, al gъvernъlъї, ne astenta la skara nalatъlъї. Ne îmbarkarъm ne dînsul, avînd în frъnte ne kanъl ŋerilor Romъne. Vasъl se îndrentъ kъtre Saraiul Sъltanъlъї de la *Dolma-Bacce*. Dъne natrъ-zecї de minъte ajъnserъm la skara ce kondъce la saraї. Aicї ne îmbarkarъm toŋї ші întrarъm nrin galeria ъnor kase ce sъnt o denendinŋъ a Saraiulъї. La kanъl galerieї ne nriimi ministrъl din afarъ, *Safeti-Efendi*. Maї denarte aflarъm o komnanie de soldaŋї din garda imnerialъ ce ne nresintъ armele. Aceastъ gardъ este îmbrъkatъ în ъniformъ de koloare romie. Trekъrъm nrin kъrtea Saraiulъї formatъ într'o grъdinъ desfътътoare. Ne îndrentarъm kътre intrarea în Saraiъ. Aicї aflarъm mъlŋime de garzї ce fъceaъ doъ rъndurї în kostъm vekiъ otoman. Marele Vesir Ali-Паша nriimi aicї ne Domnitor, anoї ъrkarъm skara ne sъb ъn înveliшъ de stikle romiї nrin kare razele se resfrъngeaъ romiї ші viї, foarte nenriinvios nentrъ okiї, ceia ce fъkъ ne ъnul din noї se zikъ: kъ în nalatъl Sъltanilor, cîneva devine orb."

Trekъrъm o galerie kъ koloane, anoї de o datъ ne vezъrъm într'o salъ mare. Sъltanъl ne anъrъ în mijlokul sъleї, în nicioare, ші înaintъ kътre noї kъ nas lin. Sъltanъl nъrta o mantъ skъrtъ ші neagrъ kъ gъlerъl kъsът în diamante; sabia sa kъ mъnerъl mъiat în diamante. Ne kan ъn fes, dъne datina fonkŋionarilor tъrcї. Sъltanъl nare maї bътrîn

www.dacoromanica.ro

de kът vîrsta sa. Are fisionomie interesantъ, faţa sa este palidъ; mi pe ivî pe kolo sbъrvitъ ъmor. Ân sъrîs anare nekъrmat pe bъzele sale. Kъ toate avestea figъra sa este simpatikъ.

Domnitorъl. din parteĭ, se presintъ kъ ъniforma sa militarъ, de ţeneral de divisiъne, kъ kapъl deskonerit prekъm se presintъ în toate saloanele în ţarъ. Între Domnitor mi Sъltanъl se afla marele Vesir Ali-paşa. Domnitorъl pronunţъ ân mik spivîĭ în limba Franţezъ mi în simţъl kъ vine kъ plъvere sъ esprime M. S. Sъltanъlъĭ simtimente de simpatie ale ţerilor.

Sъltanъl svie limba franţъz; dar etiketa kъrţeĭ verea ka marele Visir sъ fakъ pe dragomanъl. Asfel avestъ din ъrmъ sъ pъne sъ tradъkъ Sъltanъlъĭ în limba tъrveaskъ vele zise de Domnitor. Prinvinele Kъsa zise kъte-va vorbe kъ vove tare; Sъltanъl respunse pe ân ton atът de învet, în kът abia se aъzea; Visirъl, slъbъnoţ vorbea mi maĭ învetinel de kът Sъltanъl. Sъltanъl întrebъ pe Domnitor daka este mъlţъmit despre kъlътoria sa, daka este mъlţъmit despre felъl ospitalitъţeĭ sale în Konstantinopole: Domnitorъl vorbind la înveпът, tъmise de doъ orî. Sъltanъl adъkъndъmî aminte de-aveasta îî zise kъ a aъzit kъ a fost bolnav în aintea plekъreĭ mi ia pът ът rъъ; dar kъ aerъl de la Bosfor este sъnътos mi snerъ kъ va fave bine alteţeĭ sale Domnitorъlъĭ. Alteţea sa respunse kъ atът boala kът mi ostenelele kъlътorieĭ sînt ъitate în faţъ kъ bъna priimire kare aъ aflat în Konstantinopole, priimire în kare ţarra Romъnъ are o mare parte de plъvere. Kъ a fost foarte mъlţъmit mi pътrъns de îngrijirile ve saъ lъat mi de kondъita în-

www.dacoromanica.ro

datoritoare a lui Kiamil bei, însărcinatul ca aceste îngrijiri. Aici sultanul arunkă o kătătură mulțumitoare asupra lui Kiamil bei; iar aceasta pără konfundat de bukurie mi sfială.

Sultanul zise kă doresce a vedea pe Domnitor mai multe ori mi într'un kiin amikal, pănă atunci doresce ka M. S. să poată găsi în Konstantinopole în priimirea ce i se face toate mulțumirile dorite.

La aceste vorbe Domnitorul salută ka unul de doă saă de trei ori, mi toți noi ne retrasără în ordin mi într'un fel înkăt toți aretam Sultanului fața. Marele Vesir mi ministrul afacerilor dîn afară merseră în ainte, koborîră-se pe skară, mi întrară-se într'o Kameră ce dă pe mare Aici mezură-se pe skaune ka toții. Domnitorul medea lîngă Marele Vesir dune dînsii veneaă kanii kornuriior leșislative mi cei doi șenerali, anoi fie kare kăm întîmplarea voise se se afleze. Domnitorul mi Vesirul skimbară kăte va vorbe. În ast timp, intrară în sală atîșea servitori kăși eraă oaspeți. Pertînd fie kare în mînă kîte o kană ka sorbit, mi kîte un stergar. Fie-kare presintă kana oaspetului seă-kare sorbi, dupe înkrederea ce a vu fie kare în obiektu presintat.

Îndată ce se terminâ această formalitate, Domnitorul se skulă să pleace, îl urmară-se toți. Vesirul îl petreku pănă la umile saraiului. Ministrul de afară pe kondușe pînă la skara dupe mare. Aici pe înbarkară-se din noă pe vasul ka vanor, mi pornigră-se kătre palatul de la Emirgieu, pe mai avînd ka noi de kît un kolonel turk mi pe Kiamil bei.

Să zicem kăte va vorbe despre aceast perso-

www.dacoromanica.ro

naŋiš. Kiamil beĭ este kъmnatъl lъĭ Fъad-паша ші întrodъkъtorъl ambasadorilor streinĭ la Hoartъ. Este ъn tъrk *Zeflіš*. Kъ o zi în ainte ne ziчea într'o mikъ konvorbire. „De noъъ orĭ nînъ astъzĭ am fost în „nrinчinate: kînd voiš mъri, va fi în marea Neagrъ „kъ misiъnĭ nentrъ nrinчinate.“

— „Oare nъ se vor maĭ sfъrmĭ kъ fermanele „ші kъ ŋara? îĭ ziseš.

— „Ami dori nrea mъlt sъ se sfirmeaskъ; resnъnse el, kъчĭ ast-fel aшĭ fi sigъr kъ n'o se mъ înnek în marea Neagrъ.„

Kiamil beĭ fъsese la Galaŋĭ ne kînd Domnitorъl era Hъrkъlab akolo. Kiamil beĭ ші adъse aminte, ші într'o zi ne zise — „Vezĭ чe este lъmea; altъ datъ eš ziчeam alteŋeĭ sale.„ Monsieor Kъza, assayez! astъzĭ alteŋea sa îmĭ ziчe mie: „Kiamil beĭ assayez!„ (шezi!) aчestea, kъm vedeŋĭ, kъ limba sa franчesъ nronrie.

Bassl ne dъse la nalatъl de la Emirgien.

Noĭ eram treĭ-zeчĭ ші treĭ kare fъчeam nărte din sъita Domneaskъ. Ne lîngъ aчestea se maĭ snirъ kîŋĭ va greчĭ ші kîŋĭ va romînĭ rътъчiŋĭ ne aiчĭ-între kare D. Bъrdeanъ attaшeat ne lîngъ aŋentъl ŋъrĭ ші D. doktorъl în mediчinъ Kalomfireskъ чe faчe nărte din misiъnea romînъ la Konstantinonole.

Hînъ aчi niчĭ o vorbъ kъ nimenĭ desnre afaчerĭ a le ŋъrilor. În adevъr, domnitorъl nъ nъrчesese în Tъrчia sъ trateze dъnъ kestiъnĭ nolitiчe. Konvenŋiъnea din Haris stinъleasъ kъ Domniĭ romînĭ se se adreseze nrin aŋenŋiĭ lor, la ambasadorii din Konstantinonole. Agentъl Romîn, dъne konvenŋiъne este de drent ші de fant adevъratъl ministrъ al afa-

www.dacoromanica.ro

ɥerilor streine al ɟerilor: aɟentɜl Romъn kъta se trateze toate ɥestiɜnele imnortante-ɯi am aflat kɜ nlъɥere mɜlte greɜtъɲi ɥe a întîmnuinat kɜm ɯi nrivileɟele ɥe ar fi kъnъtat între altele, a înnъkat fɜria ministrɜlɜi Rɜs ameninɟъtoare a okɜna ɟerile, în ɥestiɜne kъlɜgъrilor greɥi; a skos de la Noartъ ordin kъtre ambasadorɜl Otoman de la Naris, a lъsa aɟentɜlɜi Romъn de akolo drentɜl de a visa nasnortɜrile Romînilor; a kъnъtat de la Noarta nrograma nriimirei Donitorɜlɜi atît de demnъ nentrɜ ɟerile ɥe l'aɜ trimis sъ le renresinte cte cte.

Kredem kъ este lokɜl a vorbi desnre ɜn memorandɜm trimis de Domnitor aɟentɜlɜi seɜ în ɥestiɜnea Ɜnirei ɟerilor ɯi lɜrɟirea notɜlɜi elektoral. Aɥest memorandɜm s'a komɜnikat ambasadorilor nɜterilor garante. Ɥestiɜnea de onortɜnitate singɜrъ a nɜtɜt amîna înkъ ɥerɥetarea aɥestɜi akt remarkabil.

Nrinɥinele Kɜza înkъ de la ɜrkarea sa ne tronɜl ɟerilor rômъne a înɟeles kъ misiɜnea sa esenɟionalъ era sъ lɜkreze nentrɜ dafinitiva Ɜnire a ɟerilor. În adevъr, ales sɜb înriɜrirea ideilor de Ɜnire naɟionalъ, ideia Ɜnirei a trebɜit sъ se nersonifiɥe în omɜl de la $5/_{24}$ genariɜ. Nrin surijinɜl ɥe ar da ɜnirei, nrinɥinele Kɜza devine notinte, kъɥi devine ɜn nrinɥiniɜ naɟional. Nonorɜl Romъn a înɥeles aɥesta ɯi nɜ a înɥetat a întɜrna okii kъtre alesɜl seɜ. Domnitorɜl din narteï ne dete în zilele trekɜte nrin faɥerea aɥestɜi memorandɜm, o dovadъ kъ ɥea maï skɜmnъ a sa dorinɟъ este definitiva ɜnire.

Sъ snɜnem kъte va rîndɜrî desnre aɥestɜi akt.

Domnitorɜl esnɜne nrin aɥest akt, aɟentɜlɜi seɜ, sitɜaɟiɜnea lɜkrɜritor în nrinɥinate, fъkɜtъ de

www.dacoromanica.ro

konvenţiunea din Paris prin starea de separaţiune a ţărilor în condiţiunile de astăzi, apoi prin regularea votului elektoral amezat de aceiaşi konvenţiune, mi îmi da opiniunea că până când nu se va face unirea definitivă ca o singură administraţiune singur minister că până când legea elektorală nu va primi o mai mare întindere, astenţările esroneĭ mi mai ales intenţiunile misterilor garante nu vor putea fi înkununate ca succes.

Argumentele ne kare se reasimă infirmînd aceste disposiţiuni sînt pline de logikă mi veritate.

Pentru romîni ele aŭ un merit mai mult înkă, ele ating cestiunea vitală de mărire naţională mi tot de odată cestiunea de instituţiuni egalitare mi liberale.

Aici lăsăm la o parte cestiunea de redakţiune a memorandului; facem observările noastre partikulare asupra disposiţiunilor konvenţionale ce se raport la amezarea misterilor Statului mi la legea elektorală.

Ka partikulari am strigat ka toţi oamenii ce aŭ o skăuteie de amor pentru naţiune mi libertăţile ei, kă ka doă adunări, o Komisiune Centrală, ka modul esersiţiului operaţiunilor din konvenţiune, nu putem nici odată ajunge la armonia lukrărilor celor doă ţeri, armonie ce pare a fi fost puntul de plekare al konvenţiuneĭ: o tristă esperienţă ce facem de doi ani, a dovedit kă prevederile de kare este vorba eraŭ întemeiate. În adevăr de doi ani de kînd esistă aceste kornări ast-fel kum le a kreat konvenţiunea la ce armonie am ajuns, ce konformitate s'a fkut în leţile ambelor ţări?

www.dacoromanica.ro

Tot ce a resultat din aceastъ kombinaţiune bizarъ, a fost saŭ întъrzierea saŭ naralisia în lukrъrile necesarii, ast-fel în kът, din aceste, disnosiţiunele konvenţiuneĭ aŭ remas, în doĭ anĭ, nisce littere moarte. Fie kare adunare în narte, kiar atunčĭ kând ar lukra kŭ bunъ kredinţъ, este în natura lukrъrilor, nrintr'un instinkt de individualitate, sъ kaute a se abate ne altъ kale. Ceia ce este kŭ adunъrile este asemenea mi kŭ ministerele mi fanţii nu linsesk snre a dovedi aceia ce zicem, dar nu este aicĭ lokul aĭ înmira.

Toatъ lumea a simţit reul; a vъzut fantii. Ceĭ maĭ mulţĭ a krezut kъ kausa nentru kare lukrъrile nu merg este nentru kъ ministerele sînt rele, de aicĭ acest lung resbel kontra nuterei esekutive; nu zicem kъ ministerele nu se not komnune maĭ bine, din kontra kredem kъ se noate; dar aceasta este, o cestiune d'o imnortinţъ Sekondarъ.

O singurъ adunare nentru amîndoъ ţъrile, un singur minister nentru amîndoъ ţъrile se not forma nrin'ranort la skъderea numъrului, kŭ maĭ multъ mansъ.

Cestiunea lъrţireĭ votului elektoral este to. atît de necesarъ ka mi aceia a Unireĭ ţъrilor. Kum vor ajunge Romънii a se bukura de instituţiunile liberale mi egalitare din konvenţiune kund o altъ disnosiţiune a konvenţiuneĭ kiamъ sъ fakъ leţile ne adversarii instituţiunelor liberale mi egalitare? Kum se vor desfiinţa nrivileţele dune konvenţiune, kînd aceiamĭ martъ kiamъ se desfiinţeze acele nrivileţe nu maĭ ne nriveleţianţi. Leţea dar este o absurditate.

Adoa zi ne maĭ astenta o visitъ ofičialъ: la

www.dacoromanica.ro

Ars-odasi, la sublima Poartă. Visita ce se face nu, ministrilor, dar Guvernului Ottoman, în simțul abstrakt. Aici înkă kăta să mergem kă toții. Pe la 2 oare ne îmbarkarăm pe bateluł ottoman lăsat în dispoziționea Domnitorului. Aurul, argintul strălucea pe uniformele bravilor nostri ofițeri: kravatele albe, aceste sgarde de gală, eraŭ tot ce albea la modestii civili.

Desbarkarăm la poalele vekiului palat ce se renaște între valurile măreț mi antika grădină a cesarilor. Aici ne astentară mai mult trăsuri elegante mi kai kă mele. Domnitorul se urkă într'o trăsură însoțit de premidintele Komisiuneĭ Centrale; cele alte trăsuri fură okupate de noĭ toți, afară de maĭ mulți ofițeri ce se urkară pe kai.

O gardă de kavaleri Turci mi kavazi ne însoți în kale. Trekurăm prin aleile grădineĭ acestui Saraĭŭ; el ne aduse aminte toate epocele, toate împrilele memorabile ce se trekură la kurtea Bizantină krime mi virtuți deopotrivă nekunoskute de popolul ce a konkis aceste lokuri.

Eșirăm din grădină, luarăm la stînga mi îndată ajunserăm la poarta Kurței administrative, saŭ cela ce se zice: sublima poartă. O komunie de soldați ne presintă armele. O bandă de musikă sună îndată. Trăsurile noastre trekură repede pănă la kapătul de la nord al edificiului. De aici se întornară sure vest mi se opriră la o skară.

Intrarăm într'un koridor. Mii de oameni din toate naționile eraŭ adunați pe strade, în kurte, mi în interiorul palatului. Noi eram obiektul de kuriositate generală; prin noi, înțeleg kapul statului ce era erou

www.dacoromanica.ro

sъrbъtorii. Domnitorъl în kostъmъl seŭ gravios, insnira admiraŋiъne nrivitorilor ottomanî mi krestinî kare sokotiserъ se vadъ ъn Domn kъ fesъl ne kap mi nerdъt mi înkinat între doъ enolete de tinikea galbenъ kъm noartъ ofiverii mъssulmanî. Totî tъrvii în ъrma noastrъ monteaŭ admiraŋiъnea lor.

Marele Vesir Ali-nașa, ne nriimi la ъșъ. Toŋi fъrъm întrodъșî în sala vea velebrъ nъmitъ *Ars-odasî* ъnde sъltanъl vine kъte odatъ se nreside konsiliъl statъlъî. Sala este mare mi foarte elegantъ.

Aivî mъlŋime de servitorî tъrvî ne adъserъ kafeoa. Ла, ъnii abia eraŭ negrite de kafea felegenele. Mie însъ îmî nresintъ feleŋeanъl kъtotъl demert; îl lъaiii mî fъkъî kъ sorb mi îl dedeiŭ în anoiŭ Ali-nașa era lok ŋiitor de visir. Kinrъsli nașa ve era aktъalъl vesir era dъs în nrovinviile Tъrviei sъ verveteze nlъngerile krestinilor. El se astenta se vie în kъrînd nъnъ la întъrnarea sa, Ali-era mare vesir.

Domnitorъl, dъne ve skimbъ kъte va vorbe kъ vesirъl, se skoalъ, mi noî toŋî îl ъrmarъm. Vesirъl îl nretrekъ nъnъ la ъșъ kъ mare nolitenъ.

De aivî trekъrъm la sala ministrъlъî din afarъ Safetî-Efendi. Aveastъ visitъ nъ era în nrogramъ; dar Domnitorъl o verъ ka ъn semn de mъlŋъmire nentrъ kondъita amabilъ mi bъna-voinŋъ ve nъse Safeti Efendi a fave visita la Konstantinonole kъ atъt maî mъlt demnъ nentrъ romъnî.

Mъsika otomanъ sъnъ sъb fereste aere romъne

De aivî ne koborîrъm la trъsъrî mi nlekarъm kъtre vanor tot ne kalea ne kare veniserъm. Kъriomii se adъnarъ ne strade,

Abia ajъnserъm akasъ mi Sъltanъl trimise ne

www.dacoromanica.ro

sekretarul său întim să adăkă domnitorului dărăi *Kordonls vel mare* şi o sabie înbogăţită kă diamanete sekretarul se adresă kătre Domnitor kă resnektul kăveni, săveranilor şi kă vorbele ărmătoare; „M. S, imnerială îşi faye o vie nlăyere şi vă roagă a nriimi „din narteă ayeste obiekte ka ăn săvenir nersonal „nentră treyerea Înnăldimeă voastre la Konstantinonole.„

Zikând ayeste vorbe, Servitorul Săltanului se retrase kă yel maă adînk resnekt.

Sabia kostă treă miă treă săte de galbenă.

Adoă zi de dimineaţă marele Vesir veni să fakă visită Domnitorului.

Dăne ayeastă visită, domnitorul întoarse visita sa marelui Vesir îndată.

Kătre ayeste M. S. făkă visitile sale la ambasadorii, ministrii, şi însărcinaţii năterilor garante şi la toate năterile ye trimiseră să-l feliyite de bănă venire. Ayestă trimişi nriimiră ne domnitor ka ne ăn săveran. Ei veniră în dată se întoarkă visita M. S. în yea maă mare gală năpă la yel din ărmă.

Săltanul şi ambasadorul Franyă Markisul de Lavalete, făkără konkăista Domnitorului şi Domnitorul ne a lor. Ambasadorului Franyes se făkă onoră demne de Săveranul Franyes.

O visită ye făkă Domnitorul, la kare mă aflaiă însămă kă mika săită yel însoyia, făse la ambasadorul Nersieă. Ayest ambasador este înkă jăne; el afost maă mulţă ană attamat la ambasada nersană la Naris. Kănoasye bine limba şi datenele franyese. Simulă kă toţă orientalii în maniere, nosedă o nătrăndere şi o fineţă sănerioră. El este ănkiă nrin alianţă Regelui Nersieă.

www.dacoromanica.ro

Aiuĭ vъzurъm maĭ mult lukruriĭ kurioase. Lъsînd la o parte toate, voiŭ face menţiune de un portret al malulŭĭ kare dъ o ideie desure starea niktъreĭ în Persia mi kare ne rekiamъ kinurile ce se desemnaŭ maĭ 'uainte, la noĭ înţarъ ne nъreţiĭ de koniĭ.

Sir xenri Bulver veni de treĭ orĭ la palatul Domnitorului; el dete o masъ în onoarea prinţipelui Romъn, la kare asistarъ toţĭ ambasadoriĭ iar din Romъnĭ numaĭ D. K. Negri.

Ku o zi în ainte invitъ la o seratъ ne domnitor mi kъţĭ va Romъnĭ. Aiuĭ mъ aflaiŭ mi eŭ. Fuseŭ presintat ambasadorului de D. Negri, a noĭ îndatъ însuşĭ de M. S. Domnitorul. Sir Xenri Bulver fuse ku mine de o amabilitate rarъ. Ladi Bulver nu fuse maĭ puţin amabilъ. Ladi Bulver mi a fъkut renutaţiune de filo-Romъnъ mi puţinĭ Romъnĭ sunt kare venind din prinţipate, se nu meargъ sъ vazъ pe Ladi Bulver.

Domnitorul treku maĭ toatъ seara vorbind ku Sir Xenri: damele invitate, se aflaŭ în alt salon mare-unde dintimp în timpu o primadonъ asolutъ (toate sînt assolute) mi un bariton de la opera Italianъ din Pera, kъntaŭ, însoţiţĭ de piano, diverse ariĭ operъ.

Kunoaşem multe persoane între altele ku D-na Blond femeia konsolului anglu de la *Asqueĭ*, nuşinţъ din timpul esilului, fika konsulului anglu de la Brussa, ce o kunoskurъm o mikъ konilъ mi o vъzurъm astъzĭ mumъ. Kunoşeam asemenea maĭ multĭ attaşaţĭ pe kare îĭ revezuĭ ku plъcere. Kътre 10 ore Domnitorul, veni în salon, unde loĭudu-mĭ seara bunъ de la Ladi Bulver, mi salutînd soţie-

BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE
www.dacoromanica.ro

tatea damelor, ılekъ, însoţit de toţī Romъnii. Eă maī remъseiă kъ D. Negri, maī vorbirъm kъte ceva kъ ambasadorъl anglъ, anoī ılekarъm ka sъ merţem la lokaшъl nostrъ de la Bъiъkdere ce este anroane de Terania, lokъl ъnde ne aflam.

Adoъ zi seara sъ dete inъnzъl dinlomatik la Sir Bъlvver. Toţī trimiшii streinī шi din ministri Tъrчī se aflaă. Domnitorъl шi D. K. Negri eraă singъrī din Romъnī; sъ nъ ъitъm ne adiotantъl de serviчiă din zioa aceia D. Iisoski. Iela sfъrmitъl meseī, ambasadorъl anglъ redikъ ъn toast în sъnътarea domnitorъlъī romъn шi inrosneritъţeī Inrinчinatelor-Ъnite. Domnitorъl resnъnse nrin altъl în simţъl ъrmътor: „Konrind aiчī toate nъterile amiче kъte aă kontribъit la starea de astъzī a natrieī noastre... Шi maī ales, kъte vor kontribъi de aiчī în ainte la definitiva inrosneritate шi mъrire a aчestor ţъrī.„ ministri tъrчī aflaţī aчi înkъ redikarъ toaste nentrъ sъnътatea M. S. шi inrosneritatea Inrinчinatelor-Ъnite

În zioa kînd marele vesir fъkъ visitъ Domnitorъlъī seara, aчesta dete o masъ snlendidъ la kasa sa de la kandili, ne Bosfor în onoarea Domnitorъlъī. ont nersoane din sъita îl sosirъ. Între aчeste nersoane eram шi eă kemat; dar nъ nътъiī merţe. A flaiă însъ toate kъte se netrekъrъ akolo. Masъ snlendidъ, ilъminaţiъnī în grъdinъ шi ne mare. Vesirъl aчela kiar ce kombъtъ kъ atъta kъldъrъ Ъnirea ţъrilor în anii trekъţī atît în konstantinonole kът шi în Konferinţele din Iaris, astъdatъ redikъ ъn toast nentrъ inrosneritatea *Inrinчinatelor-Ъnite*! Kъm timniī skimbъ oameniī шi ideile! A fi înţeles oare Ioarta ottomanъ nъnъ în fine kъ cea maī bъnъ nolitikъ este aчeia ce

www.dacoromanica.ro

nrevede mi dъ înainte de a fi silitъ sъ dea? Nu sviŭ dar snirea ţъrilor, mъrirea nuterilor ei, nu numai nu poate fi nerikuloasъ nentru Turcia în starea ei aktualъ, dar înkъ su mare ajutor.

Guvernul ottoman aŭ fъkut marî mi multe konvesiunî nentru nonolii krestinî din konrinsul împerisulŭi mi ku toate avestea, nivî sunul din avestî nonolî nu ia remas rekunoskъtor; nu numai atъt; dar snii a remas enimivine împъkaţî lukrul este lesne de înţeles: în lok sъ fakъ avele konvesiunî la timn mi nrin nronria sa voinţъ, a întъrziat tot d'auna nънъ kъnd nuterile streine i'a silit ka sъ le fakъ. Astfel nonolii krestinî nriimind aveste bunurî de la streinî, nu aŭ nutut nъstra nivî o rekunosvinţъ nentru Turcia.

III.

Adoъ zi dunъ nriimirea dekoraţiunei mi a sabiei, Domnitorul nurvese la saraiul sultanului sъ mulţumeaskъ avestui suveran, în sovit de kъte va nersoane.

Sultanul îl nriimi îndatъ mi aretъ doringa ka D. K. Negri sъ rъmъie ku avestî doi suveranî. Nivî un turk nu se afla faţъ. Aveastъ întrevedere familiarъ ţinu trei ore. Aivî sultanul fъku o lungъ vorbъ ku Domnitorul mi ku aţentul seŭ, fъrъ dragoman. Konversaţiunea se fъvea în limba franvesъ. Suveranul ottoman vorbeste aveastъ limbъ ku multъ în lesnire. El aratъ avelor doi osneţî intimî, fъkînduse vivеronele lor, toţî tesaurii saraiului seŭ (negremit, afarъ de tesaurii din xaremlîk) le aratъ toate kamerele saraiului; toate obiektele skumne, toate

www.dacoromanica.ro

darurile rarĭ ce priimise de la diversiĭ Suveranĭ aĭ lumeĭ întreagă, între alte obiekte, le aratъ un vasminunat de Malakit, trimis de la Siberia.

Este rea terrъ Siberia! zise Sultanul.

D. K. Negri, afirmъ sokotind kъ Suveranul Turcieĭ face alusiune la kualitatea de lok de esil; Sultanul, kredind kъ noate sъ se rъzvreaskъ asupra kuietъreĭ sale adevъrate, urmъ: este frig în acel lok: nu e bun frigul.

Într'o kamerъ, pъreţiĭ aveaŭ un lustru ce s'ar fi putut lua de o marmurъ foarte finъ ші rarъ. D. Negri atinse ku deĵetul de un pъrete. Sultanul priveaps îndatъ ideia, surîse, ші zise agentului Romъn; „Nu este aceia ce kaută; ві o imitaţiune simplъ ші kare kostъ maĭ puţin.

În Grъdina veninъ ku palatul sînt arunkъturĭ artificiale de ane. Dupe ce aratъ Domnitorului toate lukrurile previcoase din saraĭ, îl duse kъtre grъdinъ, ші de akolo dete ordin sъ joace anele.

Dupe toate aĉestea, Suveranul ottoman zise Domnitorului: Toate aĉestea sînt deşertъciune ce m'aŭ kostat sume marĭ. Înnъlţimea voastrъ, nu faceţi astfel; fiţi ekonom: cel maĭ bun lukru este a nu keltui cineva pentru lukrurĭ de kare nu are trebuinţъ.„

Domnitorul nlъkuse sultanului ku deosebire. pentru prima oarъ vedъse un Prinţine romъn, mezînd drept în aintea sa ku frankeţъ ші demnitate de Suveran. Maĭ în toate zilele se îmforma pentru sъnъtatea Domnitorului.

Ku kът va timp în ainte. Duka Konstantin al Rusieĭ visitъ pe Sultanul. Duĉesa fuse invitatъ la masъ de kътre Saltana, în Xaremlikul eĭ; se vede kъ

www.dacoromanica.ro

Sultanele mume mi fiive remaserъ înkîntate de ţъnul de frumuseţe al duveseï de unde kъta se naskъ un simtiment de ţelosie atъt de naturalfemeilor. Duvesa se nresintase în kostumul vel maï simnlu mi vel maï gravios; este un adevъr, orï kare ar fi frumuseţele orintale, ele nъlesk în faţъ ku kostumul eskuis, ku manierele gravioase a le damelor Europeï. Se zive kъ Sultanul se askunsese sub o nerdea de unde nutea sъ vazъ fъrъ sъ fie vъzut, ne tot timnul kъt ţinu masa. Între alte vorbe ve Sultanele skimbarъ ku duvesa, o Sultanъ ïi fave un komnliment de naturъ ku totul orientalъ mi kare lъsa sъ se vazъ gelosiea sa.

Estï atъt de frumoasъ! dakъ amï fi bogatъ mi tu aï fi sklavъ, te amï kumnъra ka sъ te fak dar Sultanului. „Duvesa surîse ku bunътate.

Sultanul nrenara o invitaţiune Domnitorului mi suiteï sale. Într'o Merkurï furъm invitaţï a netreve seara la Teatru nartikular ve se aflъ în Saraiul Sultanului; dar timnul era atъt de reu. tukъt vasul ku vanor ve nu ar fi dus akolo, nu ar fi nutut aborda, snektakolul se amъnъ ne altъdatъ.

Dune treï zile se anunţъ aveastъ netreverе.

Trupa Italianъ venitъ de kurînd ventru Teatru de la Nera. se ounï de a kъnta nъnъ ve nu va debuta la Teatru Sultanului în onoarea osnetelui Romъn. Sultanul are în kurtea Saraiului seu un Teatru nartikular kare întreve nrin bogъţie mi lus toate Teatruriile ve au esistat în lume nъnъ astъzï. În seara destinatъ ventru netrevere, ne imbarkarъm toţi ne vasul ku Vanor mi nurveserъm la Dolma-bakve. Îndatъ ve abordarъm, la noarta kurţeï desnre Bosfor, mulţime de servitorï, nurtînd nisve fanare de o mъ-

www.dacoromanica.ro

rime Omerikъ ne eшirъ în ainte, kъ toate kъ lokъl era destъl de ilъminat kъ gazъl. Maĭ n'ainte în kъrцĭ întînlnirъm o komпanie de soldaцĭ din garda imperialъ ce пresintъ armele. Noĭ lъarъm sure anъs. Aiчĭ ne sъirъm пe o skъriчikъ de marmъrъ, anoĭ intrarъm într'un koridor sure stînga mi ne oпrirъm la o uшъ deskisъ dar maskatъ de un naravan. Kiamil beĭ era ka tot d'aъna Чiчeronъl nostrъ. Ni se dete permisiune a intra în salъ. Tot ce пoate vedea чinera de maĭ lъksos era aчeastъ salъ nъmitъ *Sala de asчentare*; o zeчime de lъstrъrĭ minъnate de bogъцie mi artъ ardeaъ aiчĭ; osibit de aчestea ardeaъ înkъ atîtea bekъrĭ în kandelabre kъ diverse forme kare toate rivalisaъ пrin skъmпetea mi raritatea lor. Niчĭ un пalat, în niчĭ o цarъ din Eъropa, nъ are o salъ kare se пoate rivalisa, пrin bagъцie kъ aчeastъ salъ de astentare. Un kolonel tъrk îmĭ snъne kъ mobilarea eĭ mi dekoraцiile kostaъ mase milioane de franчĭ; чifra mi se пъrъ prea mare; dar ast-fel zise kolonelъl tъrk.

Astentarъm aiчĭ zeчe minъte. Marele-Vesir kiпrъsli паша, veni aiчĭ tot prin uшa prin kare întraserъm noĭ. El sosise în Konstantinopol mi se rъspîndise sgomotъl kъ ministrъ Rъsieĭ mi protestase kontra venireĭ lъĭ. Aчest visir are o fisionomie deskisъ mi frankъ, lъkrъ rar la tъrчĭ. Dъne dînsъl sosi Mexmet ali паша ministrъl marineĭ mi kъmnat Sъltanъlъĭ; anoĭ Alipаша, mi Riza паша, ministrъl de resbel чel maĭ inflъinte ne îngъ Sъltanъl. Toцĭ merserъ sъ salъte пe Domnitorъl nostrъ. Tot de o datъ intrъ un franчes, kъmnatъl Markisъlъĭ de Lavalette, чe sosise de kъrînd în Tъrчia, se lъase disпosiцiъnea al presinta kъ aчeastъ okasiъne Sъltanъlъĭ.

www.dacoromanica.ro

O ɜшъ a sъleї se deskise ші Sɜltanɜl anъrɜ. El fъkɜ kъŋї va пашї kɜ gravitate, fъrъ se ia okiї de la domnitor че îl salɜtase înkъ de la ɜшъ kɜ sɜrisele чele маї simпativе. Veni lъngъ dînsɜl ші îї adresъ în limba franчesъ маї mɜlte vorbe. Alipaша îї пresintъ atɜnчї пe kɜmnatɜl ambasadorɜlɜї aчesta se înkinъ în naintea Sɜltanɜlɜї kare, пrin Ali-паша îl întrebъ kɜm gъseste Tɜrчia. Franчezɜl resпɜnse пrin: *Tout est beau en Turquie.* Anoї se retrase Sɜltanɜl întoarse din noŏ faŋa sɜrizъtoare kъtre Domnitorɜl Romъn, învitîndɜl kɜ mɜltъ gravie se-l ɜrmeze. Intrarъm toŋї пe ɜша пrin kare anъrɜse Sɜltanɜl. Sɜveranɜl ottoman merŋea înnainte; маї alъtɜrї merŋea Domnɜl; dɜпe dînшїї ministri ottomani ші noї toŋї amestekaŋї чivilї kɜ militarї, sъraчї kɜ bogaŋї, boerї kɜ mojiчї.

Ɜrkarъm пe o skarъ, intrarъm într'o mikъ galerie, de aiчї într'o salъ tot atъt de lɜksoasъ ka чea din tъiŏ; vezɜrъm alte kamere la dreaпta, toate lɜminate, astfel kъt ne adɜse aminte de basmele din Xalima. La ɜrmъ koborîrъm пe o skarъ asternɜtъ kɜ taпete; skɜmпe srijinɜl mъneї era de mъtase romie de o grosime estraordinarъ. De aiчї пe vъzɜrъm în galeria lojelor teatrale în faŋъ kɜ sчena. Membriї Komisiɜneї Чntraleї ші adɜnъreї remaserъ în doъ lojї din stînga; чeї alŋї toŋї merserъm ɜnde, nɜ skîm; dar sпre dreaпta. Eŏ remasem în ɜrmъ. Memet-alї паша, mъ lъ de manъ ші-mї aratъ se întrɜ într'o lojъ, de ɜnde era sъ trek în altele; dar aiчї vezɜї kɜ mirare шezînd Sɜltanɜl, Domnitorɜl ші ministriї otomanї. Trekɜї reпede. Alt lok nɜ era de treчere în чele alte lojї.

www.dacoromanica.ro

Sultanul medea în dreanta lojei; lângă dînsul amoane medea Domnitorul Romîn, înfaţă că dînnii mi nuţin mai retrauî, medeaă ministrii imnerilei. Bugaiă de seamă că întot timnul renresentaţiuneî, sultanul vorbi că Domnitorul ne înnetat mi nărea foarte voios.

Piesa ne deteră este un subiekt veneţian unde un Pizanî joakă mare rolă. Trana mi se nără mediokră. Însala teatrulî este un lăks din nele mai-rarî. Dune snasa unora, anest Teatru că dekoraţiune mi mobilile lî ar fi kostat ontzenî de milioane de franî; fie kare lojă mobilată că nerdelele eî de velură mi satîn, că frangele de mătase mi groase că fringiile, că aurul de kare sunt înkărkate ar fi kostat ontzenî de miî de franî. Sala teatrulî este maî mikă de kăt aneia de la Bukuremtî; sunt doă rîndurî de lojî nele de jos sunt destinate nentru înalţiî fonkţionarî, nelle sunerioare nentru Sultanul mi osneţiî streinî de distinaţiune ne ar invita. Altreilea rînd se komnune de kăte va lojî, konerite că kafase mi destinate nentru Sultane mi odalisne. Nele doă lojî de jos, ne se uită una la alta anroane de snenă înkă sunt că karase, ele sunt nentru Sultanele fiine mi mume.

Printre kufasurî zăriă o măneckă romie; dinkole un inel de briliant. Maî dinkolo urbra unuî năr kastaniă saă lumina unor okî în fokaţî. Veni un moment kând Domoitorul mi că Ministri ottomanî nu se maî vezură în lojia Sultanulî. Noî krezurăm kă se duse. Unul dintre noî voî se treakă nrin loja imnerială Sultanul era aiî singur, îl vede mi îî zine în franţozesne:

www.dacoromanica.ro

„Alteŋea sa nъ a nlekat: S'a dъs la bъfet sъ „mъnînve îngeŋatъ; favevî mi D-v tot ast fel.„

În narter mi în lojile de jos eraŭ o mъlŋimè ofiveri de toate rangъrile. Toŋî okii eraŭ îndreniaŋî kъtre Domnitor.

În fine niesa se tъrminъ.

Sъltanъl se skoalъ mi nleakъ kъ Domnitorъl mi noî toŋî le ъrmarъm, tot ne kalea ne kare veniserъm nъnъ în *Sala de astentare.* Aivî Sъltanъl esnrimъ dorinŋa se ne vazъ netoŋî. Noî ne nъse rъm în rînd; ne nrivi mi zise Domnitorъlъî se ne arate Înnalta sa mъlŋъmire. Veia ve se mi fъkъ. De aivî ne înkinarъm mi emirъm kъ toŋii. Sъltanъl remase înkъ în salъ kъ ministrii seî.

Trekъrъm kъrtea soldaŋii eraŭ sъb arme merserъm la nalat ne la 11 care ъnde ne nъserъm a mъnka kъ o foame foarte nronъnŋatъ.

IV.

A kъm înveni distribъŋiъnea darъrilor ne la servitorî, kъvî este kъ totъl onrit fonkŋionarilor marî ministri mi alŋii a nriimi vel maî mik dar; însъmî servitorilor ve traiesk diu baksise le este onrit s nriimi fъrъ svirea Sъltanъlъî.

Se distribъ la ekinajъl korveteî la avela aî vasъlъî Franves, darъrî ve fak onoare ŋerilor Romane. De aivî la servitorii Sъltanъlъî, la aveia aî Norŋii, aî vesirъlъî, aî nalatъlъî în kare medea Domnitorъl mi kare eraŭ nъ maî mъlŋî de kъt o sъtъ vinŋi-zevî de nersoane. La aveia aî vanoarelor, la kaive; se darъ la sъravî etc.

www.dacoromanica.ro

Doъ dame din ɥele maï renъmite familiï katoliɥe din ɥele maï frъmoase nersoane D-na Virginia Flori mi D-na Emil Dъrant venirъ într'o zi se fakъ visita Domnitorъlъï mi se keteze nentrъ sъraɥï; Domnitorъl, fiind indisnъs nъ nъtъ sъ le nriimeaskъ; dar sъraɥiï nъ nerdъrъ nimika kъɥï li se darъ o mare sъmъ. Asemenea sъme se darъ mi nentrъ sъraɥï de ritъl oriental.

Toate aɥeste darъri ɡeneroase darъ ъn mare sbor nъmelъï Romъnieï.

Agentъl Romъn din Konstantinonole este în tratare kъ În. Noartъ ka sъ se restitъe ɡepilor lokъrile ne kare altъ datъ aъ fost klъdite kasele agenɡilor Moldoveï mi Valaxieï; mi kare se lъaserъ nrin xrъnirï arbitrare de tъrɥï. Aɥeste lokъrï sънt în Fanar. D. Negri are mare sneranɡъ de a reъmi.

Balъl dat de Ambasadorъl Franɥeï în onoarea Domnitorъlъï Romъn la nalatъl sъъ de varъ de la Terania, adъnъ frъmъseɡele Bosforъlъf ɥele maï renъmite. Ambasadorъl invitase ne Domnitor sъ ia kъ sine oiï ne ɥine va voi din sъita sa. Eъ ɥe vъzъsem deja ɥe sънt aɥeste balъrï mi a kъrъï kъriositate era mъlɡъmitъ, nъ mъ dъseiъ. Asfel nъ voiъ nътea snъne kъ amъnъntъl ɥele ɥe se trekъrъ aiɥï.

Nrъnzъl dat adoъzi de ministrъ Rъsieï fъse ɥel maï strelъɥit dintre toate. Aiɥï se dъserъ nɡinï Romъnï, foarte nɡinï. Ceï mъlɡï nreferarъ sъ se kъlɥe. Kъ toate aɥestea ministrъ rъs, întrekъ nrin strъlъɥirï toate ɥele alte nrъnzъrï. Lokalъl misiъneï rъse, este ънъl din ɥele maï frъmoase de la Bziъkdere. Nersonalъl konvivilor era foarte nъmeros, de mi nъ eraъ dame.

www.dacoromanica.ro

Aiчї, ka nretъtindenї, se ridikarъ toate în sъnъtatea Domnitorъlъї ші nrosneritъцeї Nrinчinatelor-Ъnite. La sfъrшitъl serateї ministrъl nъse în disnosiцiъnea Nrinчinelъї vasъl sъЪ kъ vanor în staцiъne ka sъ-l dъkъ la nalatъl sъЪ de la Emirgian. Kъnd Domnitorъl se ъrkъ ne Vanor, Miriade de kandele Romane se anrinserъ de o datъ ші ъn gravios fok de bengal se vъrsъ ne faцa vasъlъї.

În aчea searъ, la masa de la Emirgian, Romъnії din sъita Domneaskъ ridikarъ toaste în sъnъtatea Domnitorъlъї, D. K. Negri, ші în ъnirea цъrilor.

Domnitorъl nriimi în nalatъl sъЪ visita bъtrînъlъї Visir ші чel maї bogat nersonagiЪ al imneriъlъї Mъstafa-Паша. Aчesta este ъn tъrk vekiЪ dar înkъ kъ oare kare virtъцї чe чeї maї noї le aЪ nerdъt.

Asfel se terminъ aчeastъ visitъ ne Bosfor dъne doъ-sure-zeчe zile. Lъnї se lъъ xotъrîre ka sъ ne întoarчem kъtre цarъ; merkъrї se angajiъ ъn vas kъ vanor franчes, nъmit *Balkanъl*, Sъ ne dъkъ nъnъ în Galaцї kъ nreцъl de чinчї-sure-zeчe miї franчї, afarъ de keltъelele kъ konsъmaцiъnea. Lъnї Sъltanъl trimise diferite felъrї de dekъraцiъnї nentrъ toцї romъnії чe figъraЪ în sъita Domneaskъ. În ajъnъlnlekъreї, Domnitorъl kъ toцї Romъnії se dъserъ la Sъltanъl sъ ia zioa bъnъ de nlekare.

Aчeste dekoraцiъnї se dete la Romъnї niчї nentrъ serviчiъrї adъse Tъrчilor, niчї nentrъ trъdъrї, чi nentrъ kъ asfel, sunn ъniї kъ este obiчeiъl. Orї kъm ar fi, noї ne konsъltarъm kъ ъniї din membrії kornъrilor legislative ші se deчise kъ nъ se noate refъsa, fъrъ a komite ъn akt komnromitъtor nentrъ interesele цe-

www.dacoromanica.ro

reĭ ші de imnoliteŋъ. Deчiserъm sъ le lъъm, ші чine va voi din noĭ, sъ nъ le noarte.

Iatъ modъl kъ kare se destribъarъ aveste Medjidiele. Klasa a doa de mare-ofiчer.

D. K. Negri, D. Stefan Goleskъ, D. N. Goleskъ D. K. Stъrdza *D. K. Xeresks D. Illaiano. D. D. Gika.*

Klasa III, de *Komandir.*

D. Melinesko *D. Gr. Balш, D. Maior Ilisoski.*

Toŋĭ чeĭ alŋĭ lъarъ klasa IV ші V.

Ministriĭ stъrъiaĕ sъ ni se ḑea korvete de resbel, ka sъ ne întъrne la Galaŋĭ. Domnitorъl refъsъ ші se nrinse batelъl Balkan al komnanieĭ Franчese Aчest batel se întъrna în Konstantinonole ka sъ intre în timn de чinчĭ-snre-zeчe zile în renaraŋiъne; dar komandantъl nriimi ordin sъ nleчe îndatъ kъ noĭ toŋĭ la Galaŋĭ. Merkъrĭ de dimineaŋъ el stъtъ la Emirgian, în faŋa nalatъlъĭ. La 9 oare ne îmbarkarъm.

În momentъl nlekъreĭ' soṣi la vanor Ambasadorъl angliei. Se ъrkъ ne nod anoĭ întrъ în Kamera Domnitorъlъĭ. Ankora se redikъ; nornirъm kъtre marea Neagrъ. Dъne o orъ, vasъl stъtъ ka sъ lъsъm ne Sir Bъlver la Bъiskdere. Ambasadorъl, dъne o konferinŋъ d'o orъ kъ Domnitorъl, koborî în kaikъl sъъ, iar noĭ ъrmarъm kalea snre marea-Neagrъ.

Afarъ nloa renede. Dejънъl era nrenarat ші ne kiamъ la masъ. Dъne dejъn toatъ lъmea se afla bine ші marea nъrea adormitъ, Eшirъm în marea Neagrъ.

Atъnчĭ mъ întrebaĭ vom avea ънirea ŋъrilor. Vom avea o lege elektoralъ întinsъ?

www.dacoromanica.ro

Kredinţa mea este kъ чel maĭ bъn lъkrъ чe avem a faчe este deokamdatъ sъ fim, adikъ sъ ne armъm, ші kъnd vom fi tarĭ, sъ proklamъm unirea ţerilor noĭ înşine, remъind ka Europa sъ o rekъnoaskъ.

Însъ чe faчem ka sъ fim? Nimik. Ţara presintъ un asnekt dъreros. Unirea linsesчe kiar între fraţĭ. Vaĭ! fъrъ unirea între inimĭ nu vom avea niчĭ odatъ unirea între ţъrĭ! Spiritul fatal чe desnarte ne Romъnĭ în tabere, este чel maĭ krud inemik al ţъreĭ. El este maĭ asnru de kът politika turkъ, Pusъ, Austriakъ. El este tot, el faчe tot rъul. O singurъ zi la 24 Genariŭ, Romъnii, îşĭ darъ mъna, ші чele doъ ţъrĭ avurъ un singur Dom, ші streinii nu nutrъ sъ fъrame voinţa lor.

Vъntul de Sud înчenъnd a suflа, înчenъ tot de odatъ sъ abatъ ne unii din soчiĭ nostri de kъltorie. Marea se întъrîtъ, ші ţinu asfel nъnъ la ridikarea lunii. Atunчĭ vъntul de sud kъzu. Însъ ku ridikarea soarelui, un vъnt de nord asnru ші furios suflъ de odatъ. Valurile se ridikarъ marĭ ші ku furie ші se arunkaŭ kontra nentulуi vasulуi чe ne nurta. Din treĭ-zeчĭ ші treĭ de soчĭ abia чinчĭ remaserъ în niчioare. Domnitorul, D. Negri, D. Marin Naţionalu, D. M Solomon şi eŭ. Dedaţĭ ku kapriчiile aчestui element, afflaţĭ în timpurĭ de temneste maĭ marĭ ne mъrĭ mult maĭ nerikuloase, în kъltorii mult maĭ lungĭ, noĭ prinvim aчeastъ turburare a elementului ka o plъчere чe ne prokura o vie dorinţъ de a mъnka.

Kът nentru чeĭ lalţĭ, kъzurъ sub akţiunea teribilului reŭ al mъreĭ, fъrъ sъ noatъ sъ se maĭ skoale, saŭ sъ mъnъnчe.

www.dacoromanica.ro

Kъtre zeчe ore de dimineaŋъ vъntъl nъrъ kъ se îndoesчe. Noï mergeam kontra valъrilor ші mersъl era greў. Eram nrea denarte de malъrile Bъlgarieï. Komemdantъl, temъndъse de nъmînt, dete ordin sъ se denъrteze. Aчeastъ manonerъ kaъzъ o lovire fъrioasъ de mare, чe mъgi în flankъl batelъlъï, fъkъnd ъn salt teribil. Ъnъl din чeï bolnavï, krezînd kъ vassl se nerde, zise:

„Nomenesчe-mъ, Doamne, kъnd voiў veni în „îmnъrъŋiea ta!“

D. Marin Naŋionalъl, voind sъ glъmeaskъ, zise.

„Înkъ o lovitъrъ ka aчeasta ші ne vom ko- „borî în imneriъl întъnekos al lъï Illъton!“

Tot d'odatъ Vanorъl stonъ.

Merserъm sъ vedem kare este kaъsa. Ъniï krezъserъ kъ fokъl se deklarase ne vas. Din ferivire era nъmaï o sneteazъ de la roata Vanorъlъï чe se rъnsese.

Noï чeï чinvï ъrmam ka tot d'aъna a mъnka regъlat.

In skъrt vassl nostrъ se lъntъ nъnъ la 4 ore kъnd intrъ în anele Danъbiъlъï.

Nъtъrъm intra kъ înlesnire în Sъlina.

Ъn vanor Otoman salъtъ ne Domnitor kъ tъnъrï.

Vassl nostrъ stъtъ sъ trevem noantea aivï. Kъvï este kъ nenъtinŋъ a nъrчede nrin întъnerek ne aчest kanal strimnt ші înkъrkat kъ mъlŋime de vase de komervіў, fъrъ sъ nъ se întîmnle vre ъn akчident.

www.dacoromanica.ro

Îndatъ че intrarъm în gъra Dъnъreĭ, toŋĭ bolnaviĭ se trezirъ de o datъ. Orĭ че indisnosiŋiъne le trekъ ka nrintr'ъn fermek.

Vinerĭ la 5 ore de dimineaŋъ, nornirъm kъtre Galaŋĭ. Ne la 4 ore eram în nortъl avestъĭ oraшъ. Aiчĭ ne astentaъ alte чeremoniĭ. Tъnъrile înчenъrъ sъ bъbъie, maĭ mъlte vase eraъ înkъrkate kъ oamenĭ че strigaъ ъra! ostirea de garnisonъ se afla în niчioare nrekъm шi toatъ nonъlaŋiъnea.

Domnitorъl nъrъ kontrariat nentrъ toate aveste nrenarative шi îmĭ zise: „*Suiъ ksm se fak avestea. Ns-mi nlak komediile.*

Ne Searъ se alътъръ vasъl, doĭ ministri din Valaxia, în frakърĭ negri, kravate albe, astentaъ ne Domnitor, kъ resnektel че se kъvine чelor maĭ marĭ.

Domnitorъl îшĭ lъъ zioa bънъ de la чeĭ destinaŋĭ sъ koboare la Giъrgiъ; шi întъrnîndъ-se kъtre mine, îmĭ zise veĭ: evni kъ mine.„

www.dacoromanica.ro

BIBLIOTECA
ACADEMIEI
ROMÂNE

www.dacoromanica.ro